

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretplata: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.

Pretplata šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju.

GODINA I.

GRADSKA BIBLIOTEKA
JURAJ SIŽGORIĆ
SIBENIK
ZNAJSTVENI OBJEL

SIBENIK, 1. prosinca 1911.

BROJ 21.

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretplata: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.
Pojedini broj u mjestu 6 para vanka 8.
Plativo i tuživo u Šibeniku.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Pretplata šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Oglasi se računaju po 16 para po petit retku; za više puta po pogodbi. Priopćenja i zahvale po 20 para po retku. Plaća se sve unaprijed.

Željezničko spojenje sa Bosnom.

O pitanju spojenja Dalmacije sa Bosnom jednom zgodnom i obim zemljama korisnom željezničkom prugom raspravlja se i pretresa već odavno. A što se to pitanje pretresa na dugo i na široko tome se nije čuditi, kao kad je to za Dalmaciju i za naše gradove na moru životnim pitanjem.

Nije se pak čuditi, ako se ovo pitanje pretresa sa raznih gledišta, kojima polazna točka stoji u ovom ili onom gradu, ovoj il onoj krajini, te što opći interesi zemlje, gledani kroz prizmu tih stanovišta, bivaju sad više sad manje zgodnije uočeni i pogodjeni.

Tome se, velimo, nije čuditi, a nemože se u tome još ništa prijekorna niti zla vidjeti, pošto opet svako stanovište, pa zagovarala se njime jedna il druga pruga, dolazi ipak u većoj il manjoj mjeri u korist naše zemlje.

A kad smo rekli, da jedna pruga iz Dalmacije u Bosnu može biti od veće a druga od manje koristi po našu zemlju u opće, tad ta okolnost dava prava i tereti dužnošću svakoga, da u tom pitanju reče svoje mnijenje slobodno i otvoreno i time pomogne riješiti ovo po nas za vrijeme važno pitanje. Pitanje te pruge biće samo jedan put riješeno, a to jedino riješenje mora biti korisno što moguće većem dijelu naše zemlje. To jedno; a drugo, da bude i najlakše izvedivo, bilo obzirom na tlo, kuda će da se pruga postavlja, bilo obzirom na faktore, koji o tom odlučuju, pak i na ine okolnosti, koje takove stvari prate.

Mi nećemo da podcijenimo nijednu prugu, ni onu Arzano-Bugojno, (ni onu Bugojno-Prozor Rama) niti onu Neum-Klek. Svak ima svoje vidike, s kojih gleda i s njih vidi uži il širi krug općeg interesa.

S vidika, s kog mi gledamo, vidimo nešto drukčije od ostalih, a cijenimo, da nevidimo baš zlo. Na ovom vidiku nestojimo samo mi u Šibeniku, već s nama na njemu stoji sva gornja Dalmacija od Drniša i Knina preko Kotara do Zadra.

Evo, što mi vidimo i što mislimo:
Pruga Neum-Klek bila bi nešto spositirana a nebi bila nimalo dalmatinskom. To bi bila tuđa pruga, tuđa skala preko naše Bosne, u interesu tuđe politike.

Pruga Arzano-Bugojno bila bi svakako korisnija Dalmaciji od prije rečene, al i ona bi bila odviše jednostrana i, recimo, u velikoj mjeri lokalna. Spljet bi imao od nje velike koristi, to se neda zanijekati, ali bi ta korist bila previše ograničena na sami Spljet, tako te bi ta pruga mogla biti nazivana prugom spljetskom. Direktnu korist od nje imao bi samo Spljet, dočim ostali gradovi veoma malu ili i nikakvu, ako nebi još i štetni bili.

Sjeverna Dalmacija ima prugu do Knina i blagodati (?) te pruge uživaju Šibenik i Spljet sa svim Kaštelima. Domalo će i Zadar biti pripojen toj pruzi i tako bi tri najveća i trgovački i industrijalno najvažnija grada bila dioncima te pruge. Okolo ovih tiju gradova pak kupi se sva sjeverna i srednja Dalmacija sa velikim i bogatim varošima i mjestima.

Kad je to tako, dakle, i kad pogledamo malo na opće naše interese s ovoga vidika, tad možemo da bez primjese sporednih čutstava tražimo prugu zgodnu i zemlji korisnu, koja neće moći da uzme na se karakter lokalne pruge, već opće i baš pruge za svu srednju i sjevernu Dalmaciju, kad je i onako južna Dalmacija sa Herceg Bosnom već spojena.

Sa toga našeg vidika mi vidimo jedino opravdanu prugu — opravdanu sa svakog gledišta —

onu, koja bi, u nastavku već postojeće, bila izgrađena iz Knina dalje preko polja livanjskoga, preko polja glamočkoga i Crne gore, pak dolinom Plive u Jajce il u D. Vakuf.

Dalmacija bi time dobila svezu sa Bosnom zgodnu i korisnu a i najkraću. Blagodati ove sveze osjetio bi Zadar, Šibenik i Spljet, te Benkovac, Kistanje, Drniš Knin pa i Sinj, eventualno i Vrlika.

Ustuk proti jednom zlu.

Pod naslovom „Jedno zlo“ donijela je zadnja „Sloboda“ članak u kome se osudjuje izrabljivanje srednjoškolske mladeži u stranačke svrhe. Ovaj nazor usvajamo i mi potpuno radi istih onih razloga, koji se u dotičnom članku lijepo obrazlažu, radi sredjenog i zdravog umnog i duševnog odgoja naše omladine, od kojeg će ona sigurno uživati osobne koristi, a narod će imati u njoj ozbiljni, trijezni i obrazovani pomladak. Dok se u ovom nazoru sasna slažemo, ne možemo a da ne prigovorimo jednostranosti i nesavremenosti cijelog članka, kojim se uopće hoće da osudi svaka organizacija naših srednjoškolaca.

Sadanje stanje stvari, a nedaleka budućnost sigurno, ne samo što nam prikazuje opravdanim organizirani pokret srednjoškolske omladine, već nam ga nameće jačinom i svješću dužnosti kao jedno od najp trebitijih postulata narodnog rada. Mladost je u srednjim školama prepuštena profesorima, koji silom okolnosti, moraju rukovoditi odgoj i poučavanje, povjerene im mladeži u smjernu ukočenih i hladnih propisa. Svaki slobodniji tržaj, svako liberalnije shvaćanje, svako objektivno prikazivanje znanstveno utvrđenih istina, počinjava prestupak proti planu naukovne osnove i ciljevima škole, te se kao takovo ugušuje i sprječava. Mladost, dok grije klupe srednjih škola, brižno je čuvana od svakog upliva slobodnijih poriva, njoj se umjetno prikrijuju i izvještano prikazivaju uredbe današnjeg društva, razvoj onih istina, misli i problema, koje uvjetuju napredak i grade budućnost. Nazori o svijetu, o životu, o razvoju obavijaju se onim mističnim bljedilom, koje prouzrokuje maglovitost uma, tupi sposobnost kritičkog prosuđivanja i prouzrokuje nesamostalnost mišljenja i objektivnog odlučivanja. Ovo je duh srednjoškolske naukovne osnove iz koje izvire žalostna praksa naših srednjih zavoda. Profesori ne mogu i ne smiju davati slobodnijih pobuda niti u školi a niti privatno; knjige privatnog štiva pod kontrolom su katekete i upravitelja, te se ne smiju čitati, ne imadu li inprimatur crkve i države.

Indiferentno djelovanje srednje škole u odgoju mladeži, postaje destruktivnim kad se oslanja na upliva katekete, koji je danas jedan od najvažnijih faktora u određivanju odgojnog smjera. Ovom pasivnom postupanju škole pridružuje se moćno organizirani klerikalizam, koji je najbolje svoje sile uložio u upregnuće škola pod njegov crni jaram. Klerikalizam je organizirao u svim dalmatinskim srednjim školama — pak i na našoj mladost realci — učenike u stranačko kolo. Upotrebljavajući slobodno sva prisilna sredstva, kojima raspolaže; pomoću materijalne pripomoći klera razvija on po svim srednjim zavodima Dalmacije mrežu najraznoličnijih djačkih organizacija, privlačeći k sebi veći dio mladosti, koju znađe direktnim materijalnim interesima podržavati sužnjima klerikalnog upliva. U tim udruženjima usaduju u mlada srca nesnošljivost i strančarstvo, jednostranost ideja i krive, izopačene misli.

Propagandom klerikalizma odgajaju se strančari, ljudi tjednogrudni i indiferentisti, koji su hladni za svaki ozbiljni i snažni narodni pokret. A taj čitavi rad, koji nam stvara zasljepljenu i ne-

odlučnu omladinu trpi i štiti sama starija školska vlast.

Smijemo li mi, kao nosioci slobodoumnih, naprednih misli dopustiti, da se na ovakav bezdušni način izrabljuje mladost, da se narodu odgajaju ovakovi sinovi, da nam škola odgaja indiferentiste i umne plitvine a klerikalizam truje našu uzdanicu, stvarajući od njih natražnjake i strančare? To bi bilo od nas kukavno kad ne bi bilo bezdušno, nemoralno!

Ovoj skupnoj zarazi treba bez oklijevanja i najenergičnije suprostaviti organizirani napredni pokret. Ne stranački i agitatorni, već politički i obrazovajući. Omladinu treba na sastancima upućivati u narodna, socijalna i znanstvena pitanja uvijek objektivno, bez stranačkih tendencija; treba joj dati u ruke knjigu, koja će ju poticati na mišljenje i oštiti joj moć prosuđivanja, istančavati ukus i osjećaje za sve što je lijepo i plemenito. Srednjoškolsku omladinu treba organizirati i obrazovajući ju odgajati.

To je naša dužnost i to neka nam je cilj.

Dopisi.

Redarstveni povjerenik.

Sadašnji ogromni dug naše općine, izgleda da je za naše pravaške općinske perjanice ili premlen ili u opće snijevaju možda da ga općina i nema, pak eto da bude malo duga otvorili su natječaj na mjesto redarstvenog povjerenika platom od 3.000 kruna godišnjih. Čemu služi, u inače mirnoj varoši uz 5 redara, 10 oružnika i 2.000 vojnika, još i redarstveni povjerenik? Zar da i on uz ono pet redara šeta-gori — doli po trgu, po cijeli božji dan, a da redara nema na glavnim prolazima, u nutrini varoši i okolo varoši nikada?

Niz poštarsku ulicu lete karovi, kočije, konji a redara nikada da upozori kočijaše da gone pomalo, a još je u toj ulici i pučka škola, pak čudo da se do sada sa svim pobjeglih konjima niz onu ulicu nije dogodila kakova nesreća. Hoće li zato biti uzet u službu redarstveni povjerenik i hoće li za to dobiti godišnjih 3.000 kruna? Ili će možda imati zadaća da nadgleda sinjsku nečistoću, smrad i izmetine po unutrajnim ulicam varoši, da nebi tko dirnuo u to zrcalo općinske uprave.

Ni jedno ni drugo. Ta znađe se već čemu dolazi redarstveni povjerenik. Drmaju se stolice općinskim perjanicam, progomi ih savjest, pak komu će se obratiti da ih čuva? Narodu ne, jer nije s njima, ergo redarstvenom povjereniku, bivšem nadporučniku, koji će zobati godišnje 3.000 kruna, makte.

Tako se štede općinski novci, narodni trudi, sa strane slavne pravaške općinske uprave.

„Taj prokleti brzojav!“

Tako je uzklknuo naš pravaški zastupnik kad je vidio da je ostao „in tromba“ poslije nego je iz Zadra, pak iz Beča brzojavio općini. Dolazi naš zastupnik u Zadar, pita što će biti pazarom, hoće li ga otvoriti i t. d. Petar ga šalje Pavlu. Pavao — Jovanu — Jovan — drugomu i t. d. a međutim s druge strane javlja se općini, da je pazar otvoren. Općina brzojavlja u Knin, Drniš, Vrliku, Spljet, Brač i tko bi sva mjesta nabrojio; ljudi sutradan dovažuju blago, trguje se, kupuje se a općina prima brzojav od svog zastupnika da je pazar otvoren.

A kad je za to doznao naš zastupnik mislio je kako mu malo važnosti davaju u Zadru, mislio je kako je mogao učiniti lijepu figuru kad bi općina bila dobila najprije njegov brzojav o otvoru pazara. I misleći na takovu blamažu uzklknuo je „Saperlott, taj prokleti brzojav!“

SE NE VRAĆAJU. -
POŠILJKE NEPLA-
NE PRIMAJU SE. - -
E RAČUNAJU 16 PA-
ETIT RETKU, A ZA
TA PO POGODBI
NJA I ZAHVALE 20
A PO RETKU. - - -

INAJSTIĆ.

Iljadica i drugovi

ponos Milanaca
ipatičan, kao što
ki ponos, ali je
ostojan divljenja,
in; on je plamen,
e, on je moralna
čudnovatu aktiv-
aj radi mnogih
ajživahniji, naju-
je, duguje svoj

risiti, ako mog
alno čuvstvo, naći
alijani bili psiko-
amo prema svom
nego najvećma
evo to je baza

na logično izviru,
gi tijkovi unu-
ke. Nacijonaliste
ferentni naprama
politike i nekomu
iga kao ispraznim
vcima. Sada, a da
e pred nekoliko
stellini objeloda-
lia“ nekoliko čla-
rugi irendetizam“,
upirao u dužnost,
pitanja Podneva
oslobodimo one
manja, a svi znaju,
u svojoj veoma
knjigama, u kon-
ia, nije nikad za-
itanja i probleme
e razlika izmegju
e bave ovim pro-
cijonalista), samo
ene stranke kon-
života cilj samoj
vlja svrhu nacije
n naime hoće —
njegovu misao, a

seoske djece s kojom
ptica, razuzdan kao
šao čas poslan od
sposobnost stvaranja
razvijati, učiti zanat,
umjetnički izražaj.
iti preslice s konča-
u vretencu izdupsti
rno olova, da zvuči
aricu ili dragu kojoj
e vježbati se gradeći
Bosne, što je stradao
kiteći je izragienom
ma. Ta drvena obuča
n starcu: žuljala je
ar onda načini sljaku
buvene; u toj prvij
rirode momče je po-
osjećanje forme i
ičku inteligenciju. Za-
ića, Antu Starčevića,
izrezujući ih u drvetu;
ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i
gje u zadarskom „Na-
o darovitom pastiru,
ine poticao je vige-

PIO TERZANOVIĆ — ŠIBENIK

Velika zaliha za zimsku sezonu

I opet brzjav:

U Beču riješavaju pitanje vodovoda, pak šalju spise u Zadar uz opazke ovoga — onoga, uz zamjerke ovog tehnika, onog inžinira. Iz Zadra javljaju općini da su spisi stigli iz Beča, no da pošalju ovo — ono za daljne izvide. I nakon svega toga, eto ti općini brzjav iz Beča, šalje joj ga zastupnik, u kom javlja, da je pitanje vodovoda riješeno.

A kad je zastupnik doznao da se amo za to znalo od 5—6 dana, i opet je morao zagrmiti „Sapralott taj prokleti brzjav.“ —

Ustrajni.

Drniš, 21./11. 1911.

Društvo „Hrvatska Čitaonica“ imenovalo je na svojoj društvenoj skupštini za upravu slijedeću gospodu: Ivana Antu Viličića, Pavu Nakića, D. ra Medini, Petra Drezgu i Matu Kulišića, našeg poštenog, radišnog i požrtvovnog starinu. Sudeći po novo biranoj upravi nadat se je, da će ovo društvo, koje je nastalo već u doba našeg narodnog preporoda, i dalje potpuno vršiti svoj zabavno-prosvjetni zadatak sa življim radom, kupeći oko sebe najbolje drniške elemente u borbi protiv klerikalno pravaške najezde i nasilja jednog dotepanog bodula.

Jučer birana je nova općinska uprava a načelnikom R. Grubišić, koji je za svoje načelnništvo zahvalio polit. vlasti. O svemu ovome, što se amo zbiva nije vrijedno govoriti, samo je žaliti, što fratri opet zajašise na neke ljude, koji ipak nijesu u duši pravaši, a mogli biti korisni građani, kad bi se osvijestili i našli sebi pravo mjesto. Eh! D. r. Jere, D. r. Jere!

U novom opć. vijeću su uslijed kompromisa 18 pravaša a 18 što Srba što pristaša hrv. stranke. Potonje 18 vijećnika se ustegoše od svakog učestvovanja u općinskoj upravi. Gospodin Dušan Miović, koji je bio biran u upravu, istog dana predao je svoju odreku a nadat se je da će to što prije učiniti i gosp. Josu Nakić (zlo čine oba. Op. ur.). Pravaši i fratri tako slave pobjedu (?)

Ovaj tobožnji pravaški uspjeh pripisuju neki sucu D. ru Štambuku i diplomati, srpskom pavašu, D. ru I. Ovaj zadnji izvadio rubac, da vidi otkle vjetar puše, pa zajedrio k pravašima. (Teško nam vjerovat. Op. ur.). Za sucu D. ra Štambuka kažu da ostavlja službu pa da će u fratre, jer da je svaki dan kod njih u pohodima i svaki dan s D. rom Buićom na misi i isporjedi. Drugi kažu, da će u advokate, a treći opet, da čeka čas da kandiduje za Beč. Mi pak bi najradije da ostane u Drnišu samo da vidimo, dokle može doprijeti prevejanost njegova s jedne a strane s druge naivnost onih, koji tome čovjeku vjeruju.

Pred nekoliko dana odijelio se je od nas kipar Meštović. Za svojeg boravka izradio je općinski grb, koji resi sada pročelje općinske zgrade. Ovaj grb prikazuje sv. Roka, kako ga se slično slika, sa psom i u bolovima. Djelo je umjetničko i savršeno, a stajalo je općinu 2000 kruna. Čujemo da će došaste godine izraditi za općinu i jedan zdenac, samo bi preporučili više susretljivosti s jedne i druge strane.

Pri zaključku ovog za danas kratkog dopisa doznao sam da je Ivanu Anti Viličića obećano mjesto općinskog blagajnika. Iskreno priznajemo da je on to mjesto i zaslužio i to baš radi svojeg poštenog značaja. Svakako on je najzgodnije lice, kojemu se može povjeriti to vrlo delikatno i teško mjesto na jednoj općini, na koju ide da pašuje rodbina. Neka pak bude uvjerenom novo opć. upraviteljstvo da se mi najmanje ne ćemo žacati podvrći najoštrijoj kritici, čim opazimo i najmanju zlorabu ili pristranost.

Došasti put počastit ćemo neke drniške odlične ličnosti, pa da vidimo kako će se vrtjeti.

Kruno.

Skradin, 25. Novembra.

Nekidan kod nas opet povodanj. Velika kiša nije pala, pa ipak voda je plivala po cesti i vrtovima, oranica i vinogradima. Štete nije bilo ko zadnjeg puta, no nije bila neznatna, jer je omeškočenu zemlju odnijelo a njom i sjemenja. Sada treba opet uzorati i posijati.

Ako dosadnji znaci ne varaju, sva je prilika, da ćemo mi ove godine više puta od vode nastradati.

A koji su uzroci tomu sada, pošto se radilo na tome, da se obuzdaju bujice, sigurno ih treba truziti ili u nesavršenom izvršenju do sada i gradje ne radje ili u još ne dokrajčenoj radnji.

Kod nas sve naopako. Gradjo se tako i vo-

dovod, pa se iz početka držalo, da je dobro izveden, dok se sada ne uvjerismo, da mu svaka kiša škodi, a to s toga što je vrlo slabo izvedena radnja kod „Marićevog vrela“, a vrlo je lako da i još na kojem mjestu ima po koja mana. Da se bar hoće općina da postara te popravi za svaku eventualnost stare bunare, u kojima je voda uvijek čista, a po svojoj prilici i zdravija od ove mutne, koju dobismo od izgradnje vodovoda.

Stavljamo još općini na srce, da se već jednom postara oko pročišćenja one ulice, koja vodi pazarištu, a koja je jedna od glavnih u mjestu. Još od povodnja nagomilalo se blato tako, da kad i mala kiša pane ne može se ulicom proći. Zašto se i ta ulica, ko one druge manje važne, nije odmah pročistila i nasula? Naravno o čistoći i redu upravitelji naše općine ko da nemaju ni pojma. Iza grobišta i još se baca svakojako smeće te onako i po onim mjestima, kako to ko hoće. Držimo da će se tim smećem svi rubovi puta kroz kratko vrijeme zasuti. Treba općinskim upraviteljima obratiti pažnju i na onu kuću iza vrtlova do katoličke crkve, koja je u takvom stanju, da može svakog časa da se sruši. Ona stoji na pročelju puta, te je vrlo opasna po prolaznike, s toga treba da se naredi, da se ista poruši ili sasvim popravi.

Nedavno je kod nas bio nadgledač vina g. Ivon. Vina je našao potpuno zdrava, ali ne bez jedne iznimke. U jednoj se skradinskoj konobi nalazilo i šibenskoga vina, koje je jedan tamo nji težak ovdje držao. To je vino bilo zapečaćeno.

Skradin, 26. Novembra 1911.

Danas se od nas rastade sudac g. Petar Buttazzoni, koji je u kratko vrijeme ovdje znao steći simpatije cijelog gradjanstva. Pri njegovu odlasku bilo je vidjeti sve odlične skradinske gradjane.

S otoka Paga.

Na krive vijesti, koje neke novine šire o budućem sustavu vijeća naše općine, javljamo Vam da kad bi sve i pravaši u Pagu dobili u izborima I. tijelo, t. j. kad bi ostali u većini — što je nevjerojatno — da će svejedno u novo općinsko vijeće ući dva naša uvažena naprednjaka, a to su gg. Crnković i Smojver, oba iz Novalje.

Bilješke.

Nasljednik Krista, reče vojnicima svojim (papinskim oružnicima i palatinskim stražarima) koji odoše u Tripolis na ratište da krv proliju: „*Putujte i vršite svoju dužnost! Neka Vas Bog blagoslovi!*“ (Ne ubij! — V. a zapovjed božja Op. uredništva).

Nikola Njeguš za ono što je pucao u parlamentu u ministre osuđen je od bečke porote na 7 godina teške tamnice.

„**Zločinci u rukavicama.**“ Zapljena ovog dosta uspjelog djela sucu M. Staničića i njegova još nečuvena osuda učinila tu dobru stvar, da se djelo sad pita odasvuda i prodaje se trustruko. Mi s naše strane nemožemo, neg prep ručiti ovo djelo i zbog njegove zanimive sadržine i zbog progona i štete, što pisac ima da trpi od nadležnih svojih vlasti.

Pomozimo ljude, željne rada i napredka.

U Tijesnome izabranu je na 27./11. nova općinska uprava i to: načelnikom Frano Gelpi (napr. stranke), prijednicima L. Mazzu (hrv. stranke), Tome Bilac (napr. stranke), Ivo Rajić (napr. stranke), Zurić, Juraga, (pravaši) i Baus Šime (hrv. stranke).

Bilo sretno!

Vijesti iz grada i okolice.

Imamo biskupa, koji zahvaljujuć na čestitke pravaške općine šibenske „goji stalnu nadu, da će složno djelovanje Crkve i Općine (u Šibeniku!) koristiti u velike interesima vjere i domovine“. Imamo biskupa, ali imamo i državno odvjetništvo, koje kad se radi o biskopima, fratrima, žandarima, poglavar ma — — —

Zaplijenjeno*)

„Šibenik mora da se odazove pozivu zemlje itd. pogotovo kad je u njemu stranka prava, jedina hrvatska stranka, digla svoje bedeme (burno!) Mi ćemo biti dužni da izvršimo administrativni

*) Opaska ur. Zaplijenjeno od istog uredništva da se preteče državnog odvjetnika.

dio, a u politički dio naše (općinske uprave Op ur.) zadaće nitko ne smije da dirne.“ (Naš Poglaviti u svom „muževnom, odvažnom“ govoru pri izboru općinske uprave.)

Nova općinska uprava bila je birana prošle nedjelje u dvorani sokolskoj. U novu upravu biše birani braća sokoli: D. r. Krstelj načelnikom, D. r. V. Smolčić, odvjetnički kandidat u kancelariji D. r. Krstelja, prvim prisjednikom, Dušan Novak, sin pok. Marina, drugim, Vlade Kulić trećim, pak Josu Trlaja, Josu Tambača i Stjepan Stošić Andrijaš ostalima.

D. r. g. Bogić glasovao je proti g. Novaku, a pri biranju Kulićevu se je ustegao, pogledavši slatko kolegu Smolčića.

Glazba je na to zasvirala „Slovenac in Hrvat“, — a Krka teče ko i pre.

Glib iz konala. Opažamo, da se čišćenjem konala u nas postupa kao nigdje. Općinski pome-tači obadju ulice po Varošu smetu u konalima glib, pak taj isti glib, koji je često puta pun smrada i odpadaka nečisti, opet pospu po ulici. Po takom kužnom kalu prolaznici gaze, a osobito djeca, koja na to manje paze neg odrasliji, te ponesu sobom kući zarodke, od kojih može samo da se širi svaka kužna bolest.

Osim toga, kad se taj glib osuši, vjetar ga nosi zrakom a općinstvo je primorano da ga udiše na štetu svog zdravlja.

Time se nimalo nesluži javnom zdravlju, pak bi trebalo ono, što se u kanalima nadje, a nije sama pržina, da se kupi i baca kud i ostali općinski smrad.

Dolac. Sada, kada je nova općinska uprava onako svečanom načinom najavila svoj opsežni program rada, ne će nam se zamjeriti ako joj spomenemo i ovaj naš najzanemareniji dio Šibenika, želeći da nestane iz Docca sve ono, što je najgorega i najsrमतnijega ostalo iza stare uprave. Kanalizacije, zahoda nema kod nas nikakvih pak je s toga svijet prisiljen da nečistoću baca u more. Ti ružni običaji, na koje nas sili skrajna zanemarenost našeg pregradja dogadjaju se u svako doba dana, što je na sramotu stanovnika, jer se prolaznici zgražaju i gnuše nad ovim afričkim prilikama. Neka se nova općinska uprava povede za onom pod načelnikovanjem Stojića, koja je onako lijepo uredila i posagradila konale na Gorici, doskočivši time jednoj od najvažnijih zdravstvenih potreba Goričana.

Kazalište. Za četiri večeri gostovalo je u našem kazalištu talijanska operetna družina. Glavne uloge bile su prilično dobre. dapače nekoje veoma dobre; u cjelini je pjevanje moglo proći, bar za naše provincijalno kazalište, ta naučeni smo i na gore! Ali orhestra bila je na najnižoj nizini i kvarila je sve; govoriti o njoj bila bi poruga. A promisliti, da za ovu gnjavažu ukusa taksiralo se je nas dobriane sa onako pretjeranim cijenama. Publika naša mrlje, dosadjuje se, psiče ali ipak pohadja kazalište i pušta se derati!

Sinoć i preksinoć pak predstavljalo je rimsko društvo „La cena delle Beffe“ i „L' amore dei tre re“ od Sem Benelli.

Društvo predstavlja ukupno dobro. „La cena delle Beffe“ nam se svidio, dočim onaj drugi je teška gnjavaža, kojoj fali sva dramatička snaga. Četvrti akat sa svim svojim katafalkom izazivlje smjeh. Ljudi dolaze samo da umru i nekako dovrše djetinjski započetu igru. Živ ostaje sam slijepac i nekako u zraku.

Nadzornik. Pokrajinski školski nadzornik Mihovio Zavladal boravio je u našem gradu u službene svrhe. Pregledao je kroz tri dana mjestnu realku, te se je najpohvalnije izrazio o dobrom uspjehu i vladanju učenika. Ovaj nas napredak našeg mladog zavoda u velike raduje, te smo uvjereni da će g. nadzornik sa svoje strane najživlje zagovarati podignuće ove niže realke na višu. U srijedu prosljedio je put Spljeta.

Zapljena. G. drž. odvjetnik neda nam, regbi, o ničem pisati. On je čudan pa meće i nas na čudo. Napokom nam neda niti da o našem biskupu pišemo. Mi rekosmo „imamo biskupa“, a on neće da ga imamo. Eh, pa kako ga volja, samo nek nas pušti u miru božjem.

Karikature Rakamarićeve bile su izložene u dućanu g. A. Grimani. Pretstavljale su neke osobe u gradu i dosta su dobro uspjele. Za ovakova šta g. Rakamarić ima smisla i nek tu ustraje, dočim ga iskreno svjetujemo, da drugo polje batali.

Nova ljekarna. G. A. Junaković, nastanjen u Splitu pitao je dozvolu da otvori ljekarnu u našem gradu i to kod var ške crkve izmedju kuće

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretpлата: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.

IZLAZI SVAKOG PETA

Pretpлата šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju.

Prilog „Naprednjaka“ br. 21.

LAV TOLSTOJ

(Medaljon, prigodom godišnjice njegove smrti).

Tolstoj je pravi i zakoniti predstavnik ruskog naroda; izvan ovoga nebi bilo moguće razumijeti ga. — Uzaludna je danguba tražiti kod njega filozofa stereotipnih sustava, sa stalnim i određenim oblicima o nazorima o svijetu i čovjeku, sa sustavnim istraživanjem životnog zadatka i njegove svrhe: on je bio sasvim drugo. Mi ga, naprotiv, vidimo, gdje se bori sa realnošću života kano nemoćnik, da ju postigne i shvati te da ju drugima prikaže; ali on je jekajući i gorostasni nemoćnik, koji i ako nije sposoban pobijediti a ono je i on nepobjediv u borbi u kojoj se drži odlučno i izazivno. I sva protuslova u koja neprestano upadaše i sve promjene nazora i držanja, tumačenja i smjera u shvaćanju i djelovanju ne predstavljaju ništa drugo nego zdvojnju borbu onoga, koji se okreće na sve strane i sa sviju strana napada mijenjajući poziciju samo da se bori i pobijedi.

Ruski narod, koji je u cjelini, još narod u formiranju, u značenju zapadnih povijesnih naroda, čvrsto i tiranski priti-nut od užasne samovlade, ostavljen od vijekova u neznanju na bezgraničnim stepama koje ga bijahu osamile od svijeta i povijesti bližnjih naroda, očitova se dvostrukim nagovima, koji izgledaju nepomičljivi, osobito u ovim zadnjim godinama, kada je taj narod stupio u novi život, budeći se na progresivni pokret: t. j. u misticizmu i prevratnoj anarhiji.

Misticizam, magla razuma, koja potamnljuje predodžbu pojmova, obavijajući ih nestalnom i blijedom svjetlošću, karakteriska je ruskog naroda. Sveti Sinod nastoji da podržava stalnom ovu maglovitost uma i rekbi slijedi time tradiciju vijekova, koju je kulturni svijet prošao pod pritiskom vjerskog proganjanja, šireći strah i zabrinutost o drugom svijetu.

Dostatno je opažati kako se ovaj narod zastavlja na trgovima, ispred ikona, pa i što on pješke ili u kolima, sam ili u društvu, duboko se klanja mnogo puta i mnogo puta se križa; isto se tako sagiblje ispred careva kipa ili ispred kojeg njegovog spomenika, koji uvijek za njega imade religiozni značaj. U jeziku, u pjesmi i u izražaju ovaj narod je mistican, to jest religiozan bez stalnih i svjesnih oblika.

Anarhija, ili bolje anarhična težnja, je drugo očitovanje ruskog naroda; ali ovo je aktivno, dok misticizam imade značaj pasivnosti. Nihilizam, koji je sada gotovo zamijenjen anarhijom, bijaše također neki magloviti oblik kao i misticizam, u shvaćanju političkih reformama, gotovo pasivan svadja se na čeznuće: sada je poprimio stalni oblik u anarhiji. Ne može se vjerovati da je anarhija samo prevrat pripisan onim tajnim društvima, koji su prolili krv i čijim su žrtvama pali car i ministri, kano izvršitelje redovitih osuda; imade protivna reakcionarna i autokratska anarhija, koja je predstavljena, od onih te hoće, da uzdrže neograničenu i neodgovornu samovladu; koja se očitovala pod istim krvavim oblicima kao i prevratna anarhija. I tako ona strašna borba, ovih zadnjih godina, bijaše jedino sudar dviju anarhija, što očituje značaj i težnje ruskog naroda. Ovom stanju neka se nadoda velika ekonomska bijeda mnogobrojnog seljaštva, a zapuštanje njegovo u ovakvoj bijedi neka se pripiše bahatosti bogatih gazda, koji ruše bogatstva u raskošju i opčinama, te onom brutalnom nasilju prestavnika samovlade isto tako bahate i tiranske.

Tolstoj je pravi Rus sa dvije težnje: sa misticizmom i anarhijom, ali sa dubokom razlikom, to jest potpunom svješću dviju težnja, koje on htjede potpinski pokazati u njegovim djelima i praktično izvesti sa njegovim djelovanjem u realnom životu. Ali ne dospije odmah a niti brzo, već pos-

lije duge izradbe i poslije mnogo kolebanja, da sa sebe skine onaj mutni značaj nesredjenoga u kojem se bijaše za dugo vremena zadubao, kao i njegov narod, koji i sada još u njemu leži.

A onda ustade kao gorostas, da se bori proti gospodujućoj samovladi, isto tako anarhičnoj, jer proti zakonu ili bez zakona; i zanjekajući Državu i Crkvu, koje su vladale u suglasju samo da drže u ropstvu neizmjerni narod; i najavi neumorni rat svim državnim ustanovama, počimajući od vojničke uredbe: te pozove u pomoć svom djelovanju isto Evandjelje: i pomiješa misticizam i anarhiju po osvjedočenju i po svojim težnjama; te se po tome izjednači s narodom, kojega je potpuno predstavljao u ovim dvama izražajima. — Bio je dakle anarhični revolucionarac. Ali Tolstoj bijaše blage i dobre duše, koja se žalala krvi i pokolja; i utiče se razoružanju anarhične okrutnosti pripovijedajući „ljubav“, koju bez prekida javljaše i sijaše između ruskoga naroda kano sveti lijek velikom i neizmjernom zlu, koji mu život ogorčava. Dospije do pasivne anarhije, to jest do pasivnog otpora naprama državnim moćima nijekajući im vrijednost.

Tolstoj poznavaše po iskustvu, što je život u Rusiji i drugovdje, jer ga je uživao u krugu rasipne i razuzdane gospode, također i on rasipnik i razuzdan: živio je vojnički život i vidio krv i pokolj u ratu; iz bliza poznavaše državu u Rusiji i bijedu seljaka. Ova iskustva ne mogahu ostaviti ravnodušnim njega, koji je težio za novim stvarima i nosio u sebi poticaje na otpor: otale se radja u njemu pravac k novom životu sa snažnom oznakom da promijeni način života i da ga sa njegovim djelovanjem kano apostol, promijeni i kod drugih.

Stoga ga vidimo gdje se uzdiže kano gorostas blaga i vedra lica, izražajima misticne blagosti, šireći riječ „ljubavi“ i evandjeoski pripovijelajući pasivni otpor proti reakcionarnoj anarhiji države; znamenita je i smiona njegova optužba proti samovladi radi pučkih krvavih izgreda u Petrogradu god. 1904. Radi toga postaje Tolstoj velikim i neprisljenim predstavnikom ruskog potištenog i bijednog naroda, kojemu pruža riječ „ljubavi“ i pozivlje ga na bezkrvni otpor.

Samovladalačka država ima predbom ovog kolosa, kuša proginiti ga i uništiti ga, ali nema moći, jer on bijaše već stekao aureolu najvećeg ruskog i svjetskog pisca, i nepogrešivog čovjekoljuba. Podnijela ga je, trpila ga je i gotovo ga je štitišla izagnata u Jasnoj Poljani. Samo Sveti Sinod, stara nazadnjačka uredba, baca na Tolstoja izopćenje, koji na koncu ne bijaše jedan od njegovih popova; besmisleni čin, koji čitav svijet drži bez ikakve vrijednosti, i kojeg se niti sam Tolstoj nije bojao pošto je već bio označio puteve svoga života. Malo dana prije smrti napisao: „Vi mi govorite o spoju s crkvom: a ja držim da se ne varam govoreći, da se nijesam nikada od nje odijelio. Ja ne poznajem nijedne crkve koja dijeli, nego samo onu koja uvijek spaja, spaja sve ljude, koji iskreno ljube Boga“. Oh kako bi morala biti ova uzvišena misao shvaćena od vjernika, koje mu drago vjeroispovijesti!

Hoću li podati analizu Tolstojevih misli, koje su prosute u mnogim i različitim njegovim spisima? Djelo bi bilo veoma dugo a ovdje nije niti zgodno mjesto. Kažem samo, da već u njegovim prvim spisima, kada još bijaše vojnikom, može se opaziti svičanje Tolstojevog uma; njegove misli postepeno primaju oblike, koji nijesu više oni obični ortodoksni kao u ruskim piscima. Pojam o problemu života, koji je bio od njega pretresan po najraznoličnijim oblicima, pojam dobra i zla društvenog stanja, te onaj odno-

šaja između građanina i države, mučahu Tolstoja neprestanim sumnjama napram njihovoj teoričnoj i praktičnoj vrijednosti. U ovom umnom vrienju on sam činjaše dobra i spustaše se do položaja radnika miješajući se sa seljacima i lišeći sebe istoga udobnosti života: tako postade on izvršujući čovjekoljub a ne samo teoretski.

Ali ovi nazori bijahu praćeni od drugih, koji se razvijaju u ovi-nom pravcu a ti se: pesimizam i fatalizam, prirodni spojevi, prvi anarhične težnje a drugi misticnosti. Nije potrebna velika dosjetljivost niti duboko ispitivanje a da se nadje u „Vojni i miru“ i „Ani Karenin“ fatalistični osjećaj događaja i ljudsko nagnuće k zlu.

Tolstoj bijaše veliki pisac, jedan od najvećih čitave prostrane Rusije; njegov uspjeh u književničkom životu bijaše skoro predviđen, već od prvih njegovih mladenačnih radnja: ali ne duguje on svoju veličinu samo svojoj umjetnosti, kako možda nekoji misle. On je malo puta pisao radi umjetnosti, već je pisao da širi svoje nazore; i zaista, čudno je kad se je kasnije morao baviti vrijednošću umjetnosti, koju on stade prezirati skupa s umjetničkim djelom, te mu bijaše podao onakovo ime i toliku slavu u svijetu.

Ova Tolstojeva opreka između umjetničkih težnja i prezira umjetnosti u nazoru života, koji bijaše stekao, proizlazi iz njegova djelovanja u samom shvaćanju anarhije koje ga je nagnalo da prezire mnoga kulturna dobra kano štetna čovjeku. Tako on tjerашe do skrajnosti svoje nazore dospjevši do apsolutnog pesimizma osobito u zadnjem razdoblju njegova života.

Ovaj skrajni pesimizam Tolstojev bio je zadnja posljedica njegovog misticizma, koji bijaše poprimio stalne oblike u zakonima i običajima života, te se nijesu u mnogome razlikovali od kršćanskog pesimizma prvih vijekova, u kojima su umjetnost i kultura bile najbjesnije progname kao djelo sotone protivno spasu čovjeka.

I dok je Tolstoj preobrazavao svoje umno djelovanje prilagodivajući ga potrebama njegovih težnja, koje su sad postale aktivne, naime anarhiji i misticizmu, pobudjuje on ostale ljude da slijede njegovu nauku s propagandom i djelovanjem; i time postajahu sve sličnijim ruskom narodu čiji je on pravi i najznamenitiji prestavnik. Iz nekih anekdota proističe, da je on rado primao poticaje od samih seljaka, koji u životu slijedjahu naravne nagone proizlazeće iz značajnih nazora njihove duhovne prirode. Te izgleda da je Tolstoj nepopriznaje umjetnosti nastalo sugestijom nekog seljaka: on je upijajući iz naroda osobite misli i osjećaje podavao istima opećenito značenje.

Na taj način izjednačivao je Tolstoj svakim danom sve više njegov život u mislima i osjećajima u potpunosti svijesti, s prirodnim, ruskim, pučkim i seljačkim životom, upijajući poticaje, te se pretvarahu u njegove misli i u djela tako zvane Tolstojevje filozofije.

Ma koje i bile druge Tolstojevje zasluge, drama njegova života razvi se većim dijelom u ruskom svijetu; ovo je njegov prirodni psihološki svijet, ponajviše iz njega i od njega poprimi on temelje svojih misli, kao što je već i posjedovao njegove karakteristične težnje i u ovom svijetu razvi čitav njegov psihološki značaj, ujedno s onim sumnjama i onim sitnim protuslovljima i s onim osobitim djelovanjem, koje ga ističe i često puta čini nerazumljivim; iz ovog prirodnog izvora potekoše njegove metode i oblici, koje je hotio unijeti u aktivni život; t. j. većim dijelom iz ruskog naroda i njegove primitivne i nepatvorene naravi: i ovaj narod znao je on junački predstaviti s njegovim snažnim prosvjedom proti gospodujućoj samovladi, nijekajući joj sve moći, koje ju, sačinjavahu, hotjeći ju uništiti anarhijom i pasivnim otporom.

SE NE VRAĆAJU. - POŠILJKE NEPLA- NE PRIMAJU SE. - - E RAČUNAJU 16 PA- ETIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. - - -

INAJSTIĆ.

Iljadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktiv- aj radi mnogih ajživahniji, naju- je, duguje svoj

visiti, ako mogi alno čuvstvo, nači alijani bili psiho- samo prema svom nego najvećma evo to je baza

na logično izviru, gi tijekovi unu- ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim rcima. Sada, a da e pred nekoliko istellini objeloda- lia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo ote nanja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kon- na, nije nikad za- itanja i probleme e razlika izmegju e bave ovim pro- icijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- ru vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuča a starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvaj rirode momče je po- osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, iue poticao je vige-

PIO TERZANOVIĆ — ŠIBENIK

Velika zaliha za zimsku sezonu

MILČKIII ODJEI A I KADANA

„ŽIVI TRUP“

posmrtno djelo velikog ruskog pisca

Lava Tolstoja

koje se davalo sjajnim uspjehom
na prvim svjetskim pozornicama,
početi će što prije izlaziti kao

PRVI

HRVATSKI PREVOD

u sedmičnom prilogu

„NAPREDNJAKA.“

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretplata: na godinu Kr. 5.— Na pō god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.

171471 CVAKOO DETA

Pretplata šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju.

J. Tarle i K. Sunare. Varoš bi tim dobio potrebitu ljekarnu, te se nadamo da će nadležna vlast tu ići na ruku.

Put do željezničke stanice još je uvijek u tmini, nema nikakove rasvjete što je putnicima od ne male neprilike.

Djeca opet navale na stanici na putnike i potežu ih i natežu za kovčuge i za kapute, a oni jedva da se obrane. Gdje je redarstvo?

Imamo i novu Vladu — u Šibeniku. Za potanje obavijesti i točne onformacije obratit se „Hrv. Riječi.“

Prilog o L. Tolstoj. Danas u prilogu donosimo iz pera odlične osobe izvan našeg uredništva nekoliko redaka o mislima velikog Tolstoja. To neka služi kao predteča posmrtnom njegovom djelu, koje mislimo u našem listu kao prilog izdavati, a koje je na svim pozornicama svjetskim bilo oduševljeno i s priznanjem primljeno.

„Živi trup“ u hrvatskom prevodu izlazi ovo prvi put i to baš u našem listu, u prevodu veoma dobrom od osobe, koja pozna dobro hrvatski i ruski.

Upozorujemo na ovo našu publiku, gdje će jeftinim načinom moći da pročita i naužije se krasnog djela velikog ruskog pisca.

Kret u luci. Par. Adrie „Johann“ sa 109 vaguna karbida za Lizabon. Par. ugar-hrv. „Maroš“ sa 11¹/₂ vaguna karbida za Rijeku.

Darovaše. Hrvatskom Muzičnom Društvu „Kolo“ da počaste uspomenu pok. Tonke ud. Bujas gosp. Pio Terzanović K. 2. Obitelj D.r I. K. pl. Fontana K. 2, Aleksij Šupuk K. 4.

Uprava najtoplije zahvaljuje.

Program

Hrvatske pučke napredne stranke.

Gospodarstvena i socijalna politika.

uredjenje uprave seoskih pašnjaka u Dalmaciji i oblaškavanje zakonskih uvjeta njihove diobe;

t. j. da se stavi red u upravu seoskih pašnjaka (muše) u Dalmaciji, gdje se danas ne zna ni ko pije ni ko plaća: jači grabe i umiču, seljaci jedan drugomu preotimlju seoska zemljišta, a sela imaju više štete nego li koristi od svojih pašnjaka, plaćajući poreze i skupe troškove čestih i dugotrajnih parnica — tome neredu treba stati na kraj i uz to promijeniti zakon o diobi općinskih pašnjaka, jer po današnjem zakonu dioba preskupo zapada, a nikad s njom na kraj izaći —

promjenu šumskog zakona i preuredjenje lugarske službe u Dalmaciji prema gospodarstvenim potrebama naroda.

t. j. da se promijeni šumski zakon i da se preuredi lugarska služba, kako će narodu biti lakše i korisnije: biva, da se goje i čuvaju šume, ali da i narod bude imao drva koliko mu je potreba, i da ga se više ne umiče strašnim šumskim globama, koje su propast seljaka; drugim riječima da se bolje čuva gora, da se pravednije dijele drva, a da se manje globi.

23. Podupiranje industrije, maloga obrta, trgovine i prometa brzim i strukovnim trgovačkim sudovanjem,

t. j. da u trgovačkim i obrtnim poslovima imaju suditi na brzu ruku trgovački suci od zanata —

gradnjom potrebitih željeznica, osobito svezom između Hrvatske i Slavonije te Dalmacije i Bosne,

t. j. da se izgrade željeznice gdje ih nema, osobito iz Dalmacije u Bosnu i u Hrvatsku, jer gdje nema željeznica, ne može biti napretka ni bogatstva —

povoljnim željezničkim tarifama.

t. j. da prevozne cijene (vozarina) na željeznicama budu tako određene, kako će se trgovina moći što bolje razviti u našim zemljama;

osnivanjem i subvencioniranjem parobrodarskih društava i uvedenjem potrebnih parobrodarskih sveza, osobito između hrvatskoga primorja i Dalmacije,

t. j. da se pomažu domaći parobrodi i da se dadu svim mjestima na moru potrebite sveze — pretpostavljanjem kod javnih dobava,

t. j. kad država, zemlja ili općina imaju kakvu potrebu, da radje dadu dobiti našem trgovcu, našem zanatliji i domaćoj fabrici, nego li tugjincu —

napose podizanje industrije takodjer privremenim oprostima od poreza, tarifalnim pogodnostima, primjerenom carinskom politi-

kom, unapredjivanjem izvoza, beskamnatnim ili jeftinim zajmovima, prinosima k troškovima osnutka;

t. j. da se podupire podizanje fabrika kod nas, koliko je god mogaće i pravedno opraštajući im u početku poreze, davajući im novaca u ime potpore ili u zajam itd. —

podupiranje maloga obrta svim pomagalicama školstva, udruživanja, zajmova, raznih prednosti kao i prinosu za nabavu strojeva,

t. j. da se podiže domaći zanat dobrim zanatlijskim školama, udruživanjem zanatlija, te pomažuć zanatlije i njihove zadruga i novcem.

Priopćeno. *)

Gosp. don Petru Kragić-u opatu

u Skradinu.

Vašoj nezasitnosti hvalospjeva prohtjelo se da i tamošnje obćinsko upraviteljstvo u „Narodnom Listu“ broj 92 ovoga mjeseca iznese Vam kićeni i zanosni enkomion, jednim ciljem i metom da na ruševinam mojih i moje sreće, a činjenicama okrenutim na svoj i začinjnim s nekoliko blata u nutrini nečistih srdaca, sagradi Vami, svojem gospodaru, tobožnji slavoluk.

Pošto sam odlučio posebnim obrazloženjima Vami, njemu i još po dječkoj ptićici priljepljeno lažljivo perje izupati i pokazati Vas poštenoj i nepristrajnoj publici u svojoj naravnoj golotinji, s toga se ovom prigodom neću ni osvrutati na neke paradokse u onoj enfatičnoj izvaji tamošnjeg obćinskog upraviteljstva, niti ću se upuštati u potankosti skradinske afere samnom. Ali da svijet i mimo moga razlaganja bude mogao stvoriti svoj sud o svemu, ipak ću danas započeti letimičnim prikazivanjem nepobitnih činjenica sljedećih:

I.

Dragi Žile.

„Onaj blaženi proračun zadio mi je puno „truda, jer nema se podloge za riješenje u „nekim stavkama, pošto Vaša razjašnjenja „kose se sa podatcima konačnih računa godine 1903, 1904. Gledajte u buduće da toli „prihodi, koli razhodi budu odgovarali realnosti, jer ćete se inače jednom naći pred „nepremostivim briegom. Recite gosp. don Kragiću da bude uvjeren da sva naša „zadirivanja“ ne ciljaju drugamo, nego da se „stvari svedu u svoju pravu kolotečinu. Iz „početka biti će Vam teško, jer se vidi koliki „je nered bio prije, ali ustrpljenjem i sustavnim štednjom urediti ćete obćinske financije, a po tomu sve ostalo.“

Ovo je don Petre bilo u svibnju godine 1906, dakle pod današnjom obćinskom upravom.

II.

Račun gosp. Kristiću.

„Vina kako ste naredili za dolazak „litara 65 po 16 novčića = fior. 10 i 40 „nov.

„Prikažite načelniku (t. j. Mudražiji) za trošak „zadnje sjednice fior. 20, i to za 3 dana kolonij i za spizu što sam potrošio za 4 viećnika Ždrapanj i Gjevverske, i to molim da „mi bude odma podmireno buduće da ja nepotežem kvietauze. Paval Dražić.“

Ovaj je don Petre račun napisan ljeti godine 1906. kad je ona visoka ličnost boravila kod Vas u Skradinu, i kad ondašnji cc. kk. činovnici u Skradinu pozvani, nijesu htjeli u Vašoj kući sudjelovati ručku, jedino i samo da nedodju u dodir s vami.

III.

Dragi don Petre.

„Dobrota M. Beg i Matas, jutros išli po se- „lima nagovarati viećnike, da nedodju na „sjednicu ili da glasuju proti drugom liećniku.

„Trebalo bi odmah javiti fra Anti i fra Rubi „da prvi govori sa svojim (moj kursiv) viećnicima, a drugi da dodje (Kristićevo je „podertanje) zajedno sa Podrugom, Bilušem „i Ivaz, te da s njima govori. Kad bi ovi „došli imali bi smo tek 19 viećnika. Živjeli! Kristić.“

„Za ovo niti ću pisati niti ću se maknuti, „jer sam uvijek govorio da se na vrijeme radi. „(moj kursiv). Addio.“

*) Uredništvo za ovo priopćeno ne prima nikakve odgovornosti.

Ove zadnje crte don Petra sa „addio“ napisala je posvećena Vaša ručica nekoliko dana prije sjednice obćinskoga vieća dne 2./12. 1906, kada je snovala dati „kec“ gospodar D.ru Vranjicanu tamošnjem obćinskom liećniku, jer nije hotio puhati u Vaš velemožni, kako se ono običaje rieti, da prostite rog.

A kažite don Petre rijom se je inicijativom otpustio sa službe te obćine liećnik gosp. doktor Banac godine 1903. i tko je na ck. Poglavarstvo u Šibenik sastavio onu tužbu proti današnjem obćinskom prisjedniku Skubonji i družini, jer vam je ovaj u sjednici tog obćinskog vieća dne 4./4. 1903. i pri raspravi o odpustu sa službe spomenutog gospodar Banca, a što ga je grlo nositi moglo, vikao: „in sacrestia, in sacrestia, ti anderà fora da Scardona, ti devi andar“?

U ostalom ću vaša viteška djela kako rekoh posebnim mojim obrazloženjima rastumačiti svijetu, koji Vas nepozna.

U Trogiru na Ceciliju 1911.

Mato Žile.

Obavijesti Uredništva.

Dopisnik — Zaton. Odlučili smo nepačati se u Zatonске stvari. Zatonjani se većinom prodaše pri izborima općini za Judin novac, pa šta će da sad oni kao takovi od nje traže?! Oni su svojim prodnjem za bakiš izgubili svako pravo da bilo od koga šta traže. Od općine ne, jer joj svoje pravo i ljudsko dostojanstvo za novac prodaše; od nas još manje, jer s prodancima nećemo da imamo posla.

Reći ćete, da ima vas u Zatonu i poštenih, koji se neprodaše. To je istina, pak nam je njih vrlo žao, što moraju i oni nositi pokoru sa griješnicima. Nek se Zatonjani vrte na pravi put ljudskog ponosa, pak će moći da s ljudima besjede i od njih istu, što ih po pravu idje.

Dopisnici: Spljet, Vis, Trogir, Makarska. Nema mjesta ovaj put. Inače molimo, pišite što kraće i zbijenije.

Jure Erceg Auckland. Primismo K. 12.60. Plaćeno do 15./6. — 1913. Pozdrav našima.

Narodna Čitaonica, Dubrovnik. Plaćeno do 31./12. — 1912, a ne kako vi pišete.

Izdavač, vlastnik i tisak

Pučka Tiskara D.r V. Ijadica i drugovi — Šibenik.

Odgovorni urednik: Krste Živković-Šupuk

PRVA ZAGREBAČKA TVORNICA

pečata iz mjedi i gume za urede. — Tvorica email tabla i tablica.

Strojevi za numeriranje i t. d.

Glavno zastupstvo za Dalmaciju: 2

Petrić Ljubomir - Split

MARKO MARKOVINA

SPLIT

TELEFON 93.

Skladište i zastupstvo

Peći i šparherda,

Eternita,

Čijevi, dimnjaka i pločica

keramike □

Stakala, prostih i ornamen-

talnih □

Papendeka tankog i debeloga

Zahoda porculane i t. d. 5

SE NE VRAĆAJU. - POŠILJKE NEPLA- NE PRIMAJU SE. -- E RAČUNAJU 16 PA- ETIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. - - -

INAJSTIĆ.

Ijadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktivaj radi mnogih ajživahniji, najuje, duguje svoj

visiti, ako mogli alno čuvstvo, naći alijani bili psiho- amo prema svom nego najvećma evo to je baza

na logično izviru, gi tijekomv unu- ke. Nacijonaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko ustellini objeloda- lia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kon- ra, nije nikad za- itanja i probleme je razlika izmegju e bave ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči uricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuča a starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvaj rirode momče je po- osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, ine poticao je vije-

PIO TERZANOVIĆ — ŠIBENIK

Velika zaliha za zimsku sezonu

MUŠKIH ODIJELA I KABANA

PIO TERZANOVIĆ — ŠIBENIK

Velika zaliha za zimsku sezonu

MUŠKIH ODIJELA I KABANA

NAJMODERNIJEG KROJA UZ VRLO UMJERENE CIJENE

NE BOJI SE UTAKMICE.

8-52

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA — PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU - DIONIČKA GLAVNICA Kr.
2.000.000 - PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI DOJEL PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTU KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAČNICA KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SREĆKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA.

Gritzner Šivaći Strojevi

jedna od najvećih tvornica šivaćih strojeva na Kontinentu.
Rasprodano preko dva Miliona strojeva.
Kao za kućnu uporabu i vezivo — tako za svaku industrijalnu radnju - najbolji.
Mjesečne uplate — za gotov novac veliki popust.

Podučavanje u vezivu badava.
Gritzner Koturače
odlikuju se već od godina čvrstoćom i kvalitetom materijala.

Skladište:
JURAJ GRIMANI — ŠIBENIK.

NE BOJI SE ŠVINDLER-UTAKMICE

21-52

Penkala

Automatična olovka i pera —

dobivaju se u papirnici

JURAJ GRIMANI - Šibenik

pribor za pisace strojeve svijuh

— sistema. —

Razglednica i svih ostalih kance-

larijskih predmeta

Svi školski risači i pisaci predmeti

21-52

Grubišić & Comp. u Šibeniku

: Otravništvo i stovarište za umjetno gnjojivo :

CALCIUMCIANAMIDA

(Società anonima per la utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia)

Upute o uporabi i razjašnjenja na zahtjev badava i franko.

17-20